

Natuurgras op onderbouw voor kunstgras

Dubbele ombouw Kyocera Stadion

Voetbalclub Ado Den Haag gaat vanaf het seizoen 2014/15 voetballen op kunstgras. Er wordt gebruikgemaakt van investeringen die zijn gedaan voor het WK Hockey, waardoor Ado Den Haag op een relatief eenvoudige wijze over kan gaan op kunstgras.

Auteur: Santi Raats

In het Kyocera Stadion in Den Haag ligt weer even een natuurgrasmat. Daaronder ligt nu een nieuwe veldverwarmingsinstallatie aangelegd door VB Projects, ter voorbereiding op het WK Hockey dat in 2014 in het stadion zal worden gehouden. De gehele ombouw is door Heijmans Wegen afdeling Sport en Groen uitgevoerd onder

directievoering en naar een ontwerp van Kybys. Sport Pitch Engineering van Rob de Heer heeft in opdracht van Heijmans geadviseerd omtrent de opbouw van het bodemprofiel en de keuze en installatie van de graszoden. De graszoden zijn geïnstalleerd door het team van Uniek Graszoden uit Heerle en grondverzetbedrijf G. van den Bos

uit Doorn. Alle werkzaamheden voor de eerste thuiswedstrijd van Ado Den Haag waren op 3 augustus gereed en ook was toen de nieuwe natuurgrasmat klaar voor de competitie. In mei 2014 zal er kunstgras voor het WK Hockey worden aangelegd.

de vorm van aarde en big slabs. Aan het einde van aankomend speelseizoen gaat het natuurgras eruit en leggen we het kunstgrasveld voor het WK Hockey aan.'

'We leggen alvast een kunstgras onderlaag onder het natuurgras door tijdnoed'

De reden dat er alvast een onderlaag voor kunstgras onder de natuurgrasmat wordt gelegd, is tijdnoed. 'Als Ado Den Haag dit seizoen in de tweede ronde van de play-offs zou komen, dan moeten ze langer doorspelen. Hun laatste wedstrijd zou daardoor op 15 mei kunnen zijn. Op 19 mei moet het veld echter opgeleverd zijn voor het WK Hockey. Dat is zeer kort op elkaar. Vandaar dat we de werkzaamheden in twee delen uitvoeren.' Na afloop van het WK Hockey kan het kunstgrashockeyveld gemakkelijk omgevormd worden tot een kunstgrasvoetbalveld.

Start van het project

Projectleider buitensport Peter van der Meer coördineert het dubbele ombouwproject. Hij legt uit hoe het project van start kon gaan: 'Voordat we

konden beginnen, moesten we overleggen met onder andere de KNVB en de KNHB. We zouden eerst immers pas in 2014, vlak voor het WK Hockey, de onderbouw voor kunstgras aanleggen. Maar nu we de datum naar voren hebben geschoven, is het belangrijk dat we weten dat alles klopt en mogelijk is, zoals vroegtijdig infra- en kabelwerk aanleggen.'

Het bouwproces

Heijmans Sport en Groen is de hoofdaannemer binnen het bouwteam en heeft alles aangeleverd. Het project heeft in totaal circa veertien dagen geduurd, want 3 augustus moest de eerste wedstrijd, Ado Den Haag- PSV, alweer worden gespeeld. Van der Meer: 'Nu we toch bezig waren in de ondergrond, hebben we de huidige verwarmingsslangen vervangen, want die zijn verouderd. Het besturingssysteem van de verwarmingsinstallatie zelf hebben we behouden. Te zijner tijd zal worden bezien of en welk type veldverwarming voor het voetbal kunstgras in 2014 zal worden toegepast.'

Geen storende laag

Volgens Van der Meer is er geen sprake van een storende laag door het asfalt. 'Het water loopt weg naar de zijkant via drainageplaten. Het veld ligt tonrond (10 cm hoger in het midden, red.).

Aanleg van de veldverwarming door VB Projects (Foto: VB Projects). De gehele ombouw is door Heijmans Wegen afdeling Sport en Groen uitgevoerd onder directievoering en naar een ontwerp van Kybys.

Tijdelijk natuurgras

Sportveldbeheerder Frank van der Peet, die het WK Hockey in Den Haag coördineert: 'Als vervangende onderbouw van het stadionveld ligt er nu een asfaltlaag met daarop e-layer, geovlies, een drainmat en veldverwarming. Daarbovenop ligt weer natuurgras, voor één speelseizoen, in

Afdekken van de veldverwarming (Foto: VB Projects).

Aan de zijkant liggen extra drainageslangen voor de afvoer van beregenings- en regenwater. Ook kan het water een laag dieper weglopen door het zoab-asfalt. Maar het meeste water is dan al langs de zijkant afgevoerd.'

Multifunctionele onderlaag

Aan het einde van het seizoen worden de big slabs verwijderd en wordt het kunstgrashockeyveld uitgerold, heel eenvoudig. De opbouw van

Peter van der Meer

de onderlaag voldoet zowel aan de eisen voor hockey als voor voetbal. 'Dat komt door het type e-layer dat in de onderbouw ligt, waarmee je de goede sporttechnische eigenschappen haalt voor beide sporten. We zijn natuurlijk al enkele maanden bezig met de voorbereiding voor het WK Hockey in 2014, waar dit dubbele ombouwproject uitstekend in past', aldus Van der Meer. Het type kunstgras voor het hockeyveld staat al vast: het wordt een Greenfields-veld. Van der Meer: 'Heijmans heeft in 2012 al een hockey-pilotveld aangelegd bij Klein Zwitserland. Daarbij hebben we gekeken of het binnen een snelle bouwtijd, twee weken, kon worden gerealistiseerd. We konden zien hoe verschillende partijen samenwerken met elkaar, de aannemer, de beregeningsleverancier, de hekwerkspecialist. Ook is het veld, een Greenfields-veld, door de spelers en in samenwerking met de hockeybond, Kybys, Greenfields en Heijmans, al uitvoerig getest op speltechnische eigenschappen. Een tweede Greenfields-veld ligt bij Crayenhout. In juli 2013 is dit veld door Jong Oranje getest.' In 2013 worden ook HDM en HGC nog voorzien van een Greenfields-veld.

'Een dergelijk project maak je maar één keer in je loopbaan mee'

Vooruitzichten

Welke voetbalkunstgrasmat het hockeyveld in het Kyocera Stadion op zal volgen, is nog niet bekend. De twee hockeymatten uit respectievelijk het Kyocera Stadion en het tijdelijk te bouwen stadion worden na het WK Hockey bij verenigingen in Den Haag ondergebracht. Peter van der Meer is zeer enthousiast over het project: 'Dit maak je maar één keer in je loopbaan mee. Het is een hele uitdaging om het veld voor zowel voetbal als hockey optimaal in te richten binnen de afgesproken tijd. We zijn hiervoor 24 uur per dag bezig. We hebben oplossingen voor worstcase-scenario's, zoals een tentoverkapping wanneer het constant regent, of indien het echt nodig is, het per direct transporteren van het bestaande Greenfields-veld, dat in 2013 is aangelegd, naar een van de andere stadions wanneer er iets mankeert aan het veld in een van die stadions. We hebben er alle vertrouwen in, maar het blijft spannend.'

Het voorlopige resultaat: natuurgras. De graszoden zijn geïnstalleerd door het team van Uniek Graszoden uit Heerle en grondverzetbedrijf G. van den Bos uit Doorn. Op de foto Thijs van Lierop van hoofdaannemer Heijmans.